

SOSYAL MEDYANIN İLETİŞİMDE YALNIZLIĞA ETKİŐİ VE YAN PENCERE FİLMİ İNCELEMESİ

Dr. Öğr. Üyesi İpek SUCU¹

Tuba YAVUZ²

ÖZET

Günümüz modern dünyasında günlük alışkanlıklar giderek artan bir şekilde sanal dünya üzerinden yeniden inşa edilmeye başlanmıştır. Sosyal medya kullanımının yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, bireylerin kent kültürü içerisinde daha fazla yalnız duygularını bastırmaya çalıştığı bir araç haline bürünmüştür. Bu çalışmanın amacı, sosyal medyanın yalnızlık duygusunun tatminine yönelik sinema çalışmalarında da el alınan bir konu olarak gündeme gelmesi yönünde, kişilerin sosyal iletişimlerini sosyal medya üzerinden nasıl gidermeye çalıştıklarını sunmaktır. Sosyal medya kullanımlarının yalnızlık duygusunun sanal bir ortamda giderilerek kişilere kent kültürünün önemli bir parçası olarak benimsetilmesinin nasıl olduğunun gözlenmesi açısından bu araştırmanın yapılmasının önemli olduğu fark edilmiştir. Yalnızlık olgusunun kent kültürüyle ilişkisinin ne olduğu ve sosyal medyanın bu duyguyu gidermede nasıl bir araç konumunda olduğunun incelenmesi, sosyal medya kullanımlarının kullanım amaçlarını inceleme bağlamında önem arz etmektedir. Bu çalışmada, şehirleşme ve modern hayatın sunduğu sanal dünyanın bireylerin yalnızlık duygularına, yaşam doyumlarına ve alışkanlıklarına etkisi çerçevesinde “Yan Pencere” (2011) filmi film çözümlemesi yöntemi ile incelenmiştir. İnceleme bulgularına göre, kent kültüründe yaşamını sürdüren kişilerin yalnızlık duygularının tatmininde sosyal medyayı önemli bir araç olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, İletişim, Yalnızlık, Kent Kültürü, Sanal Ağ.

¹ İstanbul Gelişim Ün., İİBF, Reklamcılık Böl., ORCID: 0000-0002-6298-7918, isucu@gelisim.edu.tr

² İstanbul Üniversitesi, Fen-Ed. Fak., Sosyoloji Böl., ORCID: 0000-0003-0642-5782, yavuztuba93@gmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 25/04/2022–Kabul Tarihi/Accepted: 14/06/2022:

THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA ON LOLENCE IN COMMUNICATION AND A SIDE WINDOW FILM REVIEW

ABSTRACT

In today's modern world, daily habits are increasingly being reconstructed through the virtual world. The fact that the use of social media has become an integral part of life has become a tool in which individuals try to suppress their lonely feelings more in urban culture. The aim of this study is to present how people try to solve their social communication through social media, so that social media comes to the fore as a topic that is also discussed in cinema studies for the satisfaction of the feeling of loneliness. It has been realized that this research is important in terms of observing how the use of social media is to eliminate the sense of loneliness in a virtual environment and to adopt it as an important part of urban culture. It is important to examine the relationship between the phenomenon of loneliness and urban culture and how social media is a tool to eliminate this feeling, in the context of examining the usage purposes of social media uses. In this study, the film "Side Window" (2011) was analyzed with the method of film analysis within the framework of the effects of urbanization and the virtual world offered by modern life on the feelings of loneliness, life satisfaction and habits of individuals. According to the findings of the study, it was concluded that people living in urban culture see social media as an important tool in satisfying their feelings of loneliness.

Keywords: Social Media, Communication, Loneliness, Urban Culture, Virtual Network.

GİRİŞ

Bireyler sosyalleşme ihtiyaçlarının bir sonucu olarak kaliteli sosyal ilişkiler kurmaya çalışmaktadırlar. Bireyler, sosyal ilişkilerini kaliteli olarak kurabildiklerinde bu durumdan psikolojik durumları da olumlu olarak etkilenmektedir. Sosyal ilişkileri zayıf olduğunda ise yalnızlık duygusuyla baş etmek durumunda kalabilmektedirler. Hayatlarının her alanını etkileyen bu olumsuz yalnızlık duygusu; gerçek benlikleriyle ideal benlikleri arasında büyük farklılıklara sebep olmaktadır ve insanlar bu durumla baş edemediklerinde dışarıya karşı kendilerini soyutlama eğilimi göstermektedir. Kalabalıklar içinde yalnız hissetmek modern dünyanın vebası haline gelmiştir. Toplu yerlerde bulunmak artık insanlar için bir anlam ifade etmemektedir. Öyle ki karşılıklı oturan insanlar birbirlerini tanımamaktadırlar veya karşılaştıklarında iletişim kurmamaktadırlar. Böylece bireyler dış çevreyle irtibatını kesmektedir. İçlerine kapanan bireylerin hayata dair motivasyonları azalmaktadır (Coşkun, 2021). Sosyal medya ağlarının yaygın kullanımı kullanıcıların, bireysel ve herkese açık profiller oluşturabilmesine olanak tanımıştır. Bireyler gerçek yaşamdaki arkadaş çevresiyle ya da yeni tanıştığı kişilerle etkileşim içerisinde bulunabileceği ve paylaştıkları ilgi alanlarına göre diğer bireylerle tanışabilme imkânı sağlayabileceği sanal topluluk ortamlarına dahil olmaktadır (Wilson vd., 2010: 173).

Modern dünyanın teknolojisiyle, sosyal medya toplumun hayatına dahil olmuştur. Teknoloji hayatlarımızı kolaylaştırmakla beraber yer ve mekân fark etmeksizin her türlü iletişime ve bilgiye ulaşılmaktadır. Bu durum avantajlarıyla beraber dezavantajlarını da beraber getirmiştir. Her türlü işler oturulduğu yerden yapılmasıyla yüz yüze sosyal buluşmalar azalmış ve yerini online buluşmalar, yazışmalar ve sosyal medya almıştır. Sosyal medya, günümüz dünyasının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. İnsanlar, sosyal hayatlarını, yaptıkları aktiviteleri, gittikleri yerleri ve günlük rutinlerini dahi sosyal medya hesaplarından paylaşmayı alışkanlık haline getirmiştir. Sosyal medya insanların bu kadar hayatlarına girmişken pozitif ve negatif anlamda etkilerinden kaçınmak ve etkisini göz ardı etmek mümkün değildir (Et, 2019). Sosyal medya kullanımıyla popülerlik ve fenomen olma kavramları ortaya çıkmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak insanlar, beğenilme ve onay alma ihtiyacını popüler olma şeklinde tatmin etmek istemişlerdir. Popülerlik ise sosyal medyada beğenilme ve takipçi sayısı ile ölçülmektedir. Bu yüzden, insanlar parayla takipçi almaya veya herkesi ekleyerek sahte arkadaşlıklar kurmaya başlamışlardır. Bu durum özellikle büyük kent kalabalıkları içinde bile insanlarda yalnızlık duygusuna neden olmuştur. Bu yönde, dışarıya popüler görünürken aslında içten içe yalnızlıklarını kapatmaya çalışmaktadırlar. Bu yüzden popüler ama depresif ve mutsuz bireyler gün geçtikçe artmaktadır.

Yalnızlık ve tek başına olma hali; ikisi birbirinden çok farklı terimlerdir. Yalnızlık, insanların depresif ve mutsuz hissetmesini içermekteyken; tek başına olma olgusu ise, bireyi mutlu eden, bireye huzur verip yaratıcılığını arttıran ve istenen bir durumdur. İki olguda da aşırılık hali, sosyal ortamdaki kopmaya sebep olabilmektedir. Sosyal ortamdaki fazlasıyla kopmak ise; depresifliğe ve zararlı alışkanlıklara zemin hazırlamaktadır (Coşkun, 2021).

Bu çalışmanın amacı, sosyal medya platformlarında, kent kültürü içerisinde yaşayan kişilerin yalnızlık duygusunun tatminini nasıl sağladıklarını Yan Pencere Filmi üzerinden incelemektir. Sosyal medya üzerinden iletişimlerini sağlayan kişilerin yalnızlık duygularının tatminini nasıl sağlandığı ve sinemada nasıl yansıtıldığının incelenmesi bu çalışmanın yapılması yönünde önemli olmuştur. Sosyal medya platformları kişilerin yalnızlık duygusunu sanal ağlar üzerinden gidermelerini ve yaşam tarzlarında kent kültürünün bir parçası olarak gösteriminin benimsenmesi önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal medya üzerinden yalnızlık duygusunun tatminini nasıl olduğu ve yalnızlık olgusunun kent kültürüyle olan ilişkisinin incelenmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma kapsamında kent kültürü ile bütünleşen yalnızlık duygularının, yaşam doyumlarının ve alışkanlıklarının sosyal medya üzerinden nasıl giderilmeye çalışıldığı “Yan Pencere” (2011) filmi üzerinden film çözümlemesi yöntemi ile incelenmiştir. Bu çalışmada, yalnızlık duygusu hisseden ve kent kültüründe modern yaşama sahip kişilerin bu duygunun tatmin edilmesine yönelik sosyal medyayı önemli bir araç olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

1. MODERN KENT KÜLTÜRÜNDE İLETİŞİM, YALNIZLIK VE YABANCILAŞMA

Yalom (2016), yalnızlık kavramının bütün hastalıkların oluşum gösterebileceği en uygun ortam olduğunu dile getirir. Yalnız olmak için yaratılmadığımızı düşünen Borgna'ya (2013) göre, tecrit sessizlik ise, yalnızlık dilsizliktir. Yabancılaşmak ve duyarsız olmak, yalnızlığın ana faktörleridir. Yabancılaşmak olgusu, bireylerin kendi benliklerinden kopması ve sosyal yaşam içindeki olumsuz ruh halidir. Duyarsız olmak ise, insanların kendilerini dış çevreye karşı ruhsal anlamda tamamen kapatması durumudur. Duyarsızlık insanı yalnızlık hissine zemin hazırlamaktadır (Paksoy, 2014). Son dönemlerde internet ve sosyal ağ kullanımlarının artış gösterdiği göze çarpmaktadır. Günlük yaşamda yüz yüze rahatlıkla kurulamayan sosyal bağlantılar sosyal ağlar üzerinden daha kolay kurulabilmektedir. Bununla birlikte kurulan ilişkilerin sosyal ağlarda daha az risk taşımakta ve bireylerin duygu ve düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebilmeleri, kendilerini göstermek istedikleri profillerde gösterebilmeleri ve arzu ettikleri yaşam tarzlarını sunarak daha fazla beğenilen kişiler olarak algılandıkları görülmektedir (Baş ve Diktaş, 2020: 193).

Baudrillard, Simülasyonlar teorisinde modern kültür hakkında şunu söyler; “Hayat dünyada neler olup bittiği (haberler hakkındaki göstergeler), hangi türden kimliğin yansıtılmak istendiği (benlik hakkındaki göstergeler), kişinin konumu (statü ve itibar göstergeleri), binaların hangi amaçlara hizmet edeceği (mimari göstergeler), estetik tercihler (duvarlar, masalar, mutfak büfeleri üzerindeki göstergeler) vb. hakkında sonu gelmez bir göstergeler bütünü içinde sürdürülür.” (Baudrillard, 2016). Baudrillard'ın da söylediği gibi insanlar artık yaşamıyorlar sadece yaşamak istedikleri ideal hayatı çevreye vitrin olarak sunmak istemektedirler. Bu da sanal alemi sahte ve sadece vitrin olarak kullanılması anlamına gelmektedir. Bu yüzden önce kendi benliklerinden daha sonra çevrelerinden yabancılaşmaktadırlar. Aynı zamanda da doğal olarak çevresindekilere ve olaylara karşı duyarsız olarak adeta bir robot gibi monoton olarak hayatlarını sürdürmektedirler.

Toplumdaki sosyal tabakalara bakıldığında; alt grup bireyleri, üst grup bireylere göre kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler. Bu yönde, bu gruptaki bireylerin iletişimleri daha sıcak ve etkileşimlidir. Normları ve hayat stilleri daha çok geleneksel kültürün özelliklerini taşımaktadır. Sosyal ortamları da bu kültürden olmaktadır. Farklı kültürden bireylerle pek karşılaşmadıkları için sosyal ve kültürel bir çatışma yaşamamaktadırlar. Kurulan arkadaşlıklar ve dostluklar yalnızlık hissini etkileyen faktörlerdir. Fakat arkadaş veya dost sayısının pek bir etkisi yoktur. Yüz yüze ve sık sosyal çevreyle buluşmak yalnızlık duygusuna iyi gelmektedir. Bu yönde, insanlar sosyal varlıklardır ve çevreleriyle etkileşim kurmak isterler. Günden güne bireyselleşme ve yalnızlaşma artmaktadır (dSPACE.ankara.edu.tr). Sosyal aktarımlar yönünde gerçek dünyadaki iletişimdeki iletilerin doğrudan etkisinden daha yüksek olmuştur. Gerçek yaşamdaki bulaşmaların çoğunluğu yüz yüze bir ilişkiye sahip olma olasılığı daha fazla olan yakın iletişimde bulunan arkadaşlar arasında oluşmuştur. Bu yönde, iletişim yönünden güçlü bağların oluşmasında bireylerin sosyal ağlarında hem çevrim içi hem de gerçek dünya davranışları yönünde etkileşimlerinin yaygınlaştığını göstermektedir (Bond vd. 2012: 295).

Toplumsal sınıflara bakıldığında; alt sınıflar üst sınıflar kadar modern çağın şatafatına yetişemediklerinden bu bireyler geleneksel bir yaşam sürdürmektedir. Bu yüzden alt sınıfların sosyal ilişkileri halen sürmektedir. Birbirlerine olan bağlılık duygusu sayesinde hayat içindeki motivasyonları daha yüksek olmaktadır. Fakat üst sınıfların statü ve etiket kaygısı sebebiyle yoğun çalışma hayatları ve mesafeli ilişkileri görülmektedir. İş hayatları ağır bastığı için sosyal bağları daha zayıf olduğu söylenebilir.

Modernleşme ile birlikte gündelik yaşam alanlarında duygusal değişimlerin yeniden tanımlandığı görülmektedir. Kent kültüründe duyguların yeniden tanımlanmış olmasıyla birlikte yalnızlık duygusunun yaşanmasına yönelik verilen tepkiler de daha önceden verilen tepkilerden ayrılmıştır. Kent kültüründe her bireyin yalnızlığının kendine özgü bir özelliği olmasına rağmen bireyler diğer kişilerle olan mesafesini koruyarak bu kişilerden gelebilecek tehlike risklerini en az düzeye indirmek amacıyla yalnızlığa sığınma yolunu seçmektedirler (Svendsen, 2018, 49). Şehirleşme, iletişim kopukluğu, duyarsızlık ve yabancılaşma olgularının bir sonucu olarak modern bireylerin yalnızlığını ve kopukluğu olmaktadır. Mekanın nasıl olduğu da yalnızlık duygusunu etkileyen bir faktör olmaktadır. Modern binaların çoğalmasıyla birlikte doğal ortamlardan uzak kalan bireyler betonlar arasında sıkışık yaşamaya başlamıştır. Bu betonlar fiziksel sıkışıklıkla beraber ruhsal olarak da insanların birbirlerine duvarlar örmesine neden olmuştur. Aslında mekanlar; modern bireylerin yalnızlık hissini temsil etmektedir (Paksoy, 2014). Modern kent yaşamındaki yalnızlık hissini normal olarak karşılanması, bireylerin iletişim ihtiyacını daha az riskli olarak gördükleri sosyal medya ağları üzerinden karşılama eğilimine dönüşmektedir.

Sosyal medya kullanımının iletişim çalışmaları yönündeki etkilerine bakıldığında özellikle aile içi iletişim dikkat çekmektedir. Bu yönde yapılan çalışmalarda, sosyal medya kullanım süresi gün içerisinde artmasına bağlı olarak aile içi iletişim süresinin kısaldığı göze çarpmaktadır (Demir, 2016: 27). Yalnızlık duygusu yaşayan kent yaşamındaki kişiler, yüz yüze iletişim kurma yönelimi yerine iletişimi sanal olarak gerçekleştirerek doyum elde etmeye yöneldikleri göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, iletişim kurma ihtiyacı sanal iletişim ile sağlanma yönelimi göze çarpmaktadır.

Sosyal medya kullanımlarına yönelik olarak düşük ve yüksek risk grupları ile yapılan çalışmalara göre, sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanan kişilerin büyük çoğunluğunun sosyal medya ağlarından uzak kaldıkları zaman dilimlerinde yaşadıkları yoksunluk ile başa çıkmakta zorluk çekerek zaman kavramını yitirdikleri göze çarpmaktadır (Turel and Cavagnaro, 2018). Bu yönde, günümüzde sosyal ağlarda vakitlerinin uzun bir zamanını geçiren kişiler dış dünyaya yabancılaşarak, iletişimlerini sosyal medya ağları üzerinden kurmaya yönelmektedirler. Bu yönelim, kişilerin zaman kavramı benliklerinin yitirilerek yalnızlık içerisinde olmalarına neden olabilmektedir.

2. SOSYAL MEDYA KULLANIMLARINDA SANAL İLETİŞİM VE YALNIZLIK

Sosyal medya kullanım yönelimi araştırmalara bakıldığında; erkeklerde sosyal medyaya karşı bağımlılık seviyesinin kadınlardan fazla olduğu ve aynı zamanda kadınların ise hayata karşı tatmin ve yalnızlık hislerinin erkeklere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Bekar olan bireyler evlilerle kıyaslandığında daha çok yalnızlık hissi yaşamakta ve sosyal medyayı daha sık kullanmaktadırlar. Fakat evlilerin hayata karşı tatminlerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bekar olan bireyler evli bireylere göre, daha fazla sosyal medya kullanımına ve yalnızlığa sahipken evlilerin yaşam doyumu daha yüksektir. İnternette geçirilen vakit uzadıkça sosyal medyaya karşı bağımlılık artmaktadır fakat yaş olgunlaştıkça bağımlılık seviyesi düşmektedir (Yüksel ve Yasak, 2020). Genç yetişkinler yönünde, sosyal platformların kullanım oranında artış oldukça yalnızlık hissini iletişim yönünde azaldığı, yaşam doyumu ve mutluluk hissi yönünde artış olduğu görülmektedir. Bu yönde, kişilerin diğer bireyleri yeni haberler edinmede ve sosyal ağlarda iletişim kurduğu arkadaşlar arasında gördüğü fark edilmektedir (Pittman and Reich, 2016: 155).

Kadınlar, erkeklere oranla daha duygusaldır bu nedenle sosyalliğe, arkadaş ilişkilerine ve bir şeyler konuşmaya daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle aradıkları sosyal ilişkilere sahip olamadıklarında çok etkilenmektedirler. Erkekler ise sanal oyunlara daha ilgili olduklarından vakitlerini bu yönde harcamaktadırlar. Evli bireylerin hayat içinde sorumlulukları ve koşuşturmaları daha yoğun olduğundan bekarlara göre hayatları daha hareketli ve iletişim içinde olmaktadır. Bekarlar ise iş veya okul hayatından tatmin alamadığında veya hayata dair amacını, uğraşını bulamadığında yalnızlık hissini çok yoğun yaşamaktadırlar.

Yalnızlık çeken ergenlik çağındaki bireylerin ortak özelliklerinden biri ise negatif hislerini yönetemiyor olmalarıdır. Bu negatif duygularını yönetememeleri onları sanal hayata yöneltmektedir. Sanal dünya bireylere düşüncelerini özgürce ortaya koyma ve sanal da olsa bir sosyalleşme imkânı sunduğu için yalnızlık hissini bertaraf etmektedir (Yelpaze, 2021). Sanal alemde insanların paylaşımlarına yorum yapmayan, beğenmeyen veya gruplara dahil olmayan bireylerin diğer bireylere kıyasla daha fazla yalnızlık hissettikleri gözlenmektedir. Diğer bir ifadeyle; internet ortamında etkileşim kurmak, yalnızlık duygusunu gidermek için önemli bir etken olmaktadır. Yalnızlık hissi duyan bireyler; internet ortamında oyun oynayarak, sohbet ederek, paylaşımlar yaparak veya müzik dinleyerek kendilerini daha iyi hissetmektedirler (Sezer ve Aktan, 2019). Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda yalnızlık hisseden insanların daha fazla sanal dünyaya eğilimli oldukları ve sanal arkadaşlıklar kurarak bu duyguyla baş etmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Öz güven, sosyal beceri yetersizliği ve psikolojik dayanıklılığın yalnızlık olgusunda etkisi oldukça fazladır. Bireyler bu problemleri çözmediğinde hem sosyal ilişkilerde hem de sanal dünyada iletişimde zorlanmaktadırlar (Doğan ve Karakaş, 2016).

Mekân kavramının önemi azalmakla beraber, zaman mekânın önüne geçmiş durumdadır. Bireyler sosyal platformlarda yüksek hızla enformasyona ulaşabilmektedirler. Bu yönde, bireyler bilgisayar teknolojilerinin sunduğu dünyayı sürekli güncel olarak yakalamak amacıyla takip etmekte ve kendilerine yer edinmeyi arzu ettikleri sanal bir dünyada yaşamaktadırlar. Bu bağlamda, bireylerin zorunlu ve serbest olan zaman dilimleri de birbirine karışmış durumdadır (Çizmecci, 2015: 84). Bireylerin yaşam içinde öğrenmeleri gereken becerilerden biri ise duygularını tanımak ve yönetebilmektir. Bireyler ergenliğe geldiklerinde hayatlarını ve çevrelerini sorgulamaya başlamaktadırlar. Bu süreçte artık kendi hayatlarıyla ilgili kendi sorumluluklarını alma, kararlar verme dönemi başlamaktadır. Artık hayata atılan gençler her türlü duyguyla da karşılaşmaya başlamaktadır. Aileden veya okul hayatından kendini ve duygularını tanıyıp yönetme becerisini öğrenmediğinde bu bireyler erişkin çağa geldiklerinde zor duygularla baş etmekte bir hayli zorlanmaktadırlar. Aileleriyle ve arkadaşlarıyla sağlıklı ilişki kuramadıklarında tek başlarına mücadele vermek durumunda kalmaktadırlar. Bireyler tek başlarına kaldıklarında yalnızlık ve değersizlik hissi yaşamaya ve kendilerini dış dünyaya kapatmaya başlamaktadırlar. Bu süreçte sosyal medya onlar için biçilmiş kaftan olmaktadır. Sanal alem sayesinde duygularını rahatça ifade edebilmekte ve beğeniler, takipleşme edinimleri aracılığıyla kendilerini değerli hissetmektedirler. Değerlerini sosyal medya üzerinden ölçüp tatmin ettikleri için ise artık sosyal medya bağımlısı haline gelmektedirler.

Yalnız hisseden bireylerin sosyal medyaya rağbet göstermelerinin sebebi olarak; internet ortamında yüz yüze olduğundan daha kolay iletişim kurmaları, dış görünüm ve karakterleriyle ilgili kaygısı taşımamaları olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; Facebook, Twitter veya Instagram gibi sosyal medya sayfaları aslında bu tarz bireylerin gerçek benliklerinden kaçınıp ideal benliklerini ortaya koyma konusunda iyi bir araç olmuştur. Özellikle ergen bireyler kendilerini keşfettiği bu süreçte akranlarıyla ve arkadaşlarıyla kurduğu ilişkilere önem vermektedir. Bu ilişkilerde kendini bulamamaları derin bir yalnızlık hissi yaşamalarına neden olmaktadır. Bu hislerle baş edebilmek için ideal benliklerini sanal ortamlarda ortaya koyma çabasına girmektedirler (Doğan ve Karakaş, 2016). Sosyal medya sayfalarının çoğalmasıyla beraber popüler olma kaygısı ve bu amaçla paylaşımlar da artmaktadır. Bireyler bunun için yiyecek, seyahat gibi fotoğraflar koyarak takipçi sayılarını artırma çabasına girmektedirler. Bu durum sonucunda kendilerini başka sayfalarla kıyasladıkları için veya alınan bazı eleştirilere hassasiyetleri sonucu kendilerini daha kötü hissettikleri görülmektedir. Ayrıca sanal dünyada insanlar anonim olabildikleri için kolaylıkla herkese her türlü yorumu yaptıkları izlenmektedir (Büyük, 2017).

Sosyal medyanın sunduğu bir özellik olarak bireyler gerek filtrelerle gerek süslü ve öz güvenli cümlelerle kendilerini istedikleri imajlarda gösterebilmektedirler. Bu sayede kendi benliğiyle barışık olmayan bireyler olmak istedikleri ideal benliklerini oluşturup onu sanal aleme sunarak dış görünüm kaygısı olmaksızın yalnızlık hislerini bir nebze rahatlatmaktadırlar. Sosyal paylaşım siteleriyle birlikte insanlar yedikleri, gezdikleri yerleri, evcil hayvanlarını ve okudukları kitaplarını paylaşabilmektedirler.

Bu durum kendini yalnız hissedenler için kimi zaman çevreyle kendini kıyaslamaları veya arkadaşlarını kıskanmaları sonucu bir hırsla dönüşebilmektedir. Mutlu olduğu için değil popüler görünmek için bir şeyler paylaşma ihtiyacı hissedebilmektedirler. Fenomen olmak, yalnızlık hisseden bireyler için bir amaç olabilmektedir çoğu zaman. Diğer taraftan çok takipçileri olduklarında ise bazen insanların olumsuz yorumlarıyla beraber bu bireyler yıkılmaktadırlar.

Literatürdeki birçok çalışmaya göre, bilgisayar ve internet teknolojilerinin hakim olmasıyla beraber kişilerin daha az yüzyüze sosyalleştikleri ve yaşam içerisinde sosyalleşmelerini engellendiği ve yalnızlığa doğru itilmesi ile itildiği göze çarpmaktadır (Akt; Şafak, Kahraman, 2019: 57; Goldberg, 1997; Scherer, 1997; Davis, Flett, &Besser, 2002; Young & Rodgers, 1998).

3. YAN PENCERE FİLMİ ÜZERİNDEN SOSYAL MEDYA İLETİŞİMİNDE YALNIZLIK

Toplumsal değişimin bir göstergesi olan sinema, toplumsal değişimleri gerçekleştirecek şartları hızlı bir şekilde üretebilmektedir (Acuna, 2010: 298). Sinemanın boş zamanları geçirme yönünde olan bir aktivite olmasının dışında, tarihsel süreç içerisinde propaganda, kültürel yayılma, sosyal medya bağımlılığının etkileri gibi medya etkilerine yönelik gerçek yaşama dair bir model de sunmaktadır (Sezgin: 2018: 63). Sinema, kendine yönelik özellikleriyle izleyici kitlesine yönelik yarattığı etki ve etkileşim ile toplumsal olguların gösterine olanak tanımaktadır. sinema toplum için yapılmaktadır, hedef kitlesi olan izleyiciler de halkın kendisidir (Kınay, 2006:1). Film anlatısının gösteriminde mekanın izleyiciye sunum biçiminin nasıl oluşturulduğu anlatının hem biçim, hem de içerik açısından etkisini göstermektedir (Özdemir, 2019: 60). Sinema filmlerinin toplumsal olguların ve gerçek yaşam deneyimlerinin gösterilmesi yönünde bir aktarım aracı haline gelmesi, sosyal medyanın kullanım sebepleri ve etkilerinin gözlemlenmesi açısından önemli bir aracı konumundadır. Bu yönde, çalışmada film incelenmesi üzerinden yalnızlık duygunun sosyal medya aracılığıyla nasıl tatmin edilmeye çalışıldığı incelenmiştir.

Bu çalışmada sosyal medya ve yalnızlık temasıyla ilgili olarak *Yan Pencere-Medianeras* (2011) filmi ele alınmıştır. Modern kent kültüründe yalnızlık olgusunun yarattığı iletişim ihtiyacını karşılama ihtiyacının, sosyal medya platformları üzerinden nasıl karşılanmaya çalışıldığı filmde örneklerle incelenmiştir.

Yan pencere filminin konusunda genel olarak bakıldığında; filmin ana karakterleri olan Mariana ve Martin karşılıklı küçük dairelerde oturmaktadırlar. İkisi de genç, kaygılı ve yalnız bireylerdir. Her ikisi de Buenos Aires gibi üç milyon nüfusa sahip bir kaos şehirde yaşamaktadır. Modern dönemde büyük metropollerde yaşamının bir doğal sonucu olarak komşu olmalarına rağmen Mariana ve Martin birbiriyle hiç karşılaşmamıştır ve birbirlerini hiç tanımayan bu iki gencin aslında ortak zevkleri ve yaşama bakış açıları bulunmaktadır.

Martin; hiç evden çıkmadan web tasarımı yapmaktadır. Mariana ise uzun süren ilişkisinin bitmesini henüz atlatamamıştır. Bu nedenle depresif bir hayat yaşamaktadır. Birçok başarısız sonuçlanan çevrim içi arkadaşlıkların ardından bu iki genç çevrim içi ortamda tanışır ve chat yapmaya başlarlar. Mariana ve Martin chat yaparken elektrikler kesilir ve ikisi de aynı anda aynı marketten mum almaya inerler fakat birbirlerini tanımazlar. O gecedan sonra ikisinin de gerçek hayata motivasyonlarının artmasıyla beraber gerçek yaşamlarla gerçek bir arkadaşlık kurarlar.

Mariana ve Martin yalnız, oldukça kaygılı ve asosyal karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. İkisinin de yaşamları koca bir şehirde olmalarına rağmen dört duvar içine sıkışmış durumdadır. Modern çağın bir sonucu olarak komşu olmalarına rağmen birbirlerinden habersiz aynı duyguları paylaşmaktadırlar. Her türlü işlerini ve ihtiyaçlarını internet üzerinden yapmaktadırlar fakat bu durum sosyalleşme ihtiyaçlarına yeterli gelmemektedir. İkisi de zamanla çevrim içi arkadaşlıkların sahte ve geçici olduğunu anlamasıyla gerçek hayatlara dahil olmaktadır.

4. KARAKTERLERİN ÖZELLİKLERİ

Martin; 40 m², tek odalı ve sadece küçük bir penceresi olan bir evde yaşamaktadır. Agorafobik bir web site tasarımcısıdır. Panik atağı yüzünden yıllarca kendini dış yaşamdan soyutlamış ve bunu sonucunda evde dijital oyunlarla vakit geçirmiştir. Korkularını yenmek için psikiyatriste gitmektedir. Şehir korkusunu yenmesi için psikiyatrisinin önerisiyle şehirde küçük turlar atarak fotoğrafçılık yapmaya başlar. Bunu yaparken ise otobüs ve taksiyi kullanmamaktadır. Sadece yürümeyi tercih etmektedir. Kendini güvende hissetmek adına yardım çantasını ise yanından ayırmamaktadır. Martin fotoğrafçılığı “şehri ve insanları yeniden keşfetmenin bir yolu ve gözle görülmeyen güzellikleri görme sanatı” olarak tanımlamaktadır.

Görsel 1: Martin'in Yalnızlık Duygusunu Sosyal Platformlarda Karşılması

İnternet teknolojisi, fiziksel dünyanın yer aldığı mekânsal ve bedensel sınırlarla birlikte ve zamansal sınırlılıklardan da bağımsız bir alan üzerine kurulu sanal bir dünyayı oluşturmuştur (Tutar, 2007:135). İnternet; dünyayı yaklaştırırken insanları ise hayattan uzaklaştırmaktadır. Martin internet sayesinde çevrim içi olarak müzik ve radyo dinliyor, banka işlerini yapıyor, yemek siparişi veriyor, ders çalışıyor, sohbet ediyor, film izliyor, oyun oynuyor ve araştırma yapabiliyordur. Bu yüzden evden çıkma gereksinimi duymamaktadır.

Çünkü online yaşamlar, bu kaoslu şehirde yüz yüze insanlarla beraber olmaktan daha güvenli ve konforlu olmaktadır. Sosyal medya; her ne kadar dünyayı bireylerin ayaklarının altına getirirse de insanların sosyal gerçek bağlarını koparmakta ve insanları hayattan soyutlamaktadır.

Görsel 2: Mariana'nın Sosyal Medya Bağımlılığı

Mariana ise; iki yıldır mimardır fakat küçük maketler dışında hiçbir şey inşa etmemiştir. Tüm çabalarına rağmen 4 yıllık ilişkisi bitmiştir. Bu yüzden ilişkisinin travmasını henüz atlatamamıştır. Erkek arkadaşını unutamadığı için mutsuz, depresif ve düzensiz bir hayat yaşamaktadır. Mariana filmde kendisini cansız bir mankene benzer bir şekilde soğuk, sevimsiz ve yalnız görmektedir.

Sosyal/sosyolojik yalnızlık olgusu bireylerin diğer bireyler tarafından dışlanması ve ilişkilerinin bozulması yönünde tanımlanmıştır (URL3). Mariana kalabalık korkusu yaşamaktadır. Bu süreçte vitrin düzenlemesi yaparak geçinmektedir. Mariana vitrini ise kayıp bir yer olarak tanımlamaktadır. Çünkü ne tam içerisidir ne de tam dışarıdır. Biri onun vitrinine baktığı zaman, bir şekilde sanki onunla ilgilenmiş gibi hissetmektedir. Her ne kadar yanlış bir ilişkiyi bitirmiş dahi olsa, o ilişkinin vermiş olduğu alışkanlık yerine hayatında bir boşluk bırakmıştır ve Mariana hayatındaki bu duygusal boşlukla baş etmekte zorlanmaktadır. Bu nedenle kendini eve kapatmıştır. Depresif olarak günlerini geçirmektedir. Ayrılığı daha tam hazmedmeden online olarak yeni sanal ilişkiler arayışına girmiştir.

5. BUENOS AİRES KENTİNİN ÖZELLİKLERİ

Yan Pencere Filminde, Buenos Aires şehrini örnek göstererek; çarpık kentleşmeyi ve bunun sonucunda bu yapılaşmanın insanları sıkışık alanlarda bir araya getirirken aslında ne kadar uzaklaştırdığını gözler önüne sermektedir. Film, iletişim teknolojileriyle beraber yabancılaşma ve yalnızlaşmanın arttığı modern kent toplumunu mizahi ve ironik bir anlatımla ele almaktadır.

Görsel 3: Buenos Şehrinin Yalnız Modern Kent Görüntüsü

Buenos Aires; çarpık kentleşme sonucu terk edilmiş bir ülkenin aşırı kalabalık şehridir. Şehirde uzun ve kısa yapılar hepsi bir arada yan yana bulunmaktadır. Farklı binalar, bizim farklılıklarımızı göstermektedir. Bu kentsel çarpıklıklar ise aslında toplumun estetik ve ahlaki çarpıklığını simgelemektedir. Tıpkı günümüz hayatlar gibi kötü bir planlama sonucu inşa edilen binalar ise şehrin her tarafını kaplamaktadır. Bireyler, adeta kiracı kültürünü yaşamaktadır. Nasıl yaşamak istediklerine dair hiçbir düşünceleri bulunmamaktadır. Evler oda sayısı ile değerlendirilmektedir. Binalar harflerle isimlendirilmekle beraber harfler ilerledikçe apartmanlar kötüleşmektedir. Vadedilen manzaralar ise nadiren uyuşmaktadır. Modern toplumumuzda ayrılıklar ve boşanmalar, aile içi şiddet, iletişim yetersizliği, umursamazlık, tembellik, depresyon, intihar, obezite, stres, melankoli, güvensizlik ve hareketsiz hayat bolca bulunmaktadır. Şehirde tüm apartmanların kullanılmayan bir yanı yani Medianera (yan duvarları) bulunmaktadır. Bu yan duvarlar; toplumun aslında en kötü özelliklerini (kararsızlığı, çöküntüyü veya halının altına süpürülen pislikleri) simgelemektedir. Yan duvarlar sadece istisnai durumlarda akla gelmektedir. Günümüzde ise nadir olarak güzel bir reklam panosu haline geldiği görülmektedir. Genelde ise süpermarketlere olan mesafeyi bize göstermektedirler. Kimse dışarı çıkmamaktadır. Cep telefonları ise her zaman bizleri birbirimize bağlayacağı vaadiyle dünyayı ele geçirmiştir.

Bu bağlamda, internet ve sosyal ağların kullanımında yüksek artışların olmasındaki temel sebeplerde, bireylerin kendilerini bir gruba özellikle sanal bir alanda ait hissetme isteğinin oluşması ve iletişim bazında sanal olarak rahat sağlanabilen ilişki kurma arzusuna bağlı olduğu söylenebilir. Bu yönde yapılan araştırmalar, aile içi kurulan ilişkilerin zayıflamasına bağlı olarak kişilerin sosyalleşme ve iletişim kurma ihtiyacını karşılayabilmek amacı ile sosyal ağları tercih ettikleri görülmektedir (Bayraktutan, 2005). Yan pencere filmi üzerinden örneklerde incelendiğinde, bireylerin modern kent kültüründe gerçek dış yaşamdan giderek daha fazla soyutlanarak yalnızlık duygusu yaşadıkları ve yalnızlık duygularını bastırma amacıyla sosyal medya platformları üzerinden sanal iletişim ile yeni ilişkiler kurarak iletişim ihtiyacını karşılamaya yönelmektedirler.

Sosyal medya ağlarında çok fazla zaman geçiren bireylerin daha çok yalnızlık çektikleri, sosyal ilişkilerinin daha zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Yalnızlık hisseden ve içe dönük olan bireyler sosyalleşme ihtiyaçlarını sosyal medya üzerinden tatmin etmektedirler. Sanal ortamda kendilerini daha güvenli hissettikleri için gerçek hayatta çekimser kalacağı sert tepkileri sanal dünyada kolayca verebilmektedirler. Sanal dünya arkadaşlıkları gitgide artmaktadır. Sanal dünyada geçirilen zaman bireyleri gerçek hayattan koparmaktadır ve bu durum sosyal yaşamı olumsuz olarak etkilemektedir (Et, 2019). Modern dünyada teknolojinin gelişmesi ve sosyal medya araçların artması sonucu sosyal medyanın aşırı kullanılması; özellikle gençlerde sosyal medya bağımlılığını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum bireylerin sosyal ve ruhsal durumlarını da olumsuz etkilemektedir (Coşkun, 2021). Yapılan çalışmalar sonucunda; sosyal medya bağımlılığının hayat kalitesini düşürdüğü ve yalnızlık hissini önemli derecede tetiklediği görülmektedir. Bu konuyla ilgili bağımlılığı önlemek için halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme seminerleri verilebilir. Bağımlılıktan muzdarip bireylere ise psikolojik destek eğitimleri sağlanabilir (Yüksel & Yasak, 2020).

SONUÇ

Bu çalışmada kent kültüründe yaşayan kişilerin yalnızlık duygularını sosyal medya platformları üzerinden nasıl gidermeye çalıştıkları Yan Pencere filmi üzerinden film incelemesi ile incelenmiştir. Kent kültürünün yaygın olduğu günümüz modern yaşamında kişilerin daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıkları göze çarpmaktadır. Yalnızlık duygusunun tatmin edilmesinde sosyal medya platformlarının bir araç olarak kullanılmaya çalışıldığı filmde işlenen temalarda ve gösterimlerde belirtilmiştir. Kalabalık kent yaşamında sosyal yaşamdan sıyrılan kişilerin sosyal medya aracılığı ile sosyal bir yaşam oluşturmaya çalışmaları önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yan Pencere filmi incelemesinde elde edilen bulgulara göre, günümüz modern hayatının getirdiği düzensiz kentleşme ortamının getirdiği kaos ortamı sosyal medya bağımlılığının artarak yalnızlık duygularının bir bastırım aracı olarak sunulduğunu göstermektedir. Bireylerin daha fazla yalnızlaşmaları onların sanal ortamlara hapsolmaları yönünde bir soruna neden olmuştur. Teknolojinin gelişimi ve sosyal medyanın sağladığı kolaylıkların yanında, kişilerin kent yaşamında birbirlerinden uzaklaşarak internete bağımlı konumunda olan birer robot toplumu haline getirmiştir. Filmde gösterilen karakterlerin de gündelik yaşamlarında kendilerini birer cansız manken gibi soğuk hissetmeleri, sosyal medyanın kullanılmadığı zaman dilimlerinde kendilerini yalnız ve sevilmeyen kişiler olarak gördüklerine işaret etmektedir. Kent kültüründeki kişilerin birbirleriyle pek çok mekânda yüz yüze iletişim kurma gereksinimi duymadan yaşamamaları filmde göze çarpan önemli hususlardan biridir. Bu yönde sosyal medya üzerinden bu kişiler, sanal dünya vitrinin cazibesine kapılarak bireyler kendilerini diğer insanlarla kıyaslayarak kendilerini kötü hissetmektedirler ve kendi benlikleriyle kafalarındaki ideal benlikleri arasındaki uçurumu kapatmak için yapay mutluluklar yansıtma eğilimine girmektedirler.

Bu çalışmada, modern kent kültüründe yalnızlık olgusunun yarattığı iletişim ihtiyacını karşılama ihtiyacının, sosyal medya platformları üzerinden nasıl karşılanmaya çalışıldığı filmde örneklerle incelenmiştir. Yan Pencere filmi üzerinden örnekler de incelendiğinde, bireylerin modern kent kültüründe gerçek dış yaşamdan giderek daha fazla soyutlanarak yalnızlık duygusu yaşadıkları ve yalnızlık duygularını bastırma amacıyla sosyal medya platformları üzerinden sanal iletişim ile yeni ilişkiler kurarak iletişim ihtiyacını karşılamaya yöneldikleri görülmektedir. Sosyal medya platformlarının, sanal iletişimle kendilerini olduğundan farklı kimlikler içerisinde gösteren ve sahte mutluluklar yaratarak yaratan kişiler oluşturması yerine, sosyal olan kişilerin sosyal deneyimlerini sergiledikleri bir mecra olarak sunulması amaçlanmalıdır. Sosyal medyanın gerçek yaşamdaki yalnızlık duygusunu bastırarak bir bağımlılık haline dönüşmemesi için, kişilerin yüz yüze iletişimlerini daha fazla arttıracak yönelimlerin desteklenmesi ve sanal ortamda kurulan iletişimin gerçek kişilik özelliklerini yansıtan, gerektiği kadar medya kullanımının olduğu ve gerçek yaşamdan kişilerin kopmamasını sağlayacak ölçüde verimli içeriklerin, kullanım alanlarının oluşturulması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ACUNA, B. P. (2010). The Power of Social Media Image. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, 2 (1), 298-308.
- BAŞ, K. ve Diktaş, A. (2020). Social Media Dependency of Pre-Service Social Studies Teachers, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(1), 193-207.
- BAUDRILLARD, J. (2016). *Simülarklar ve Simülasyon*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- BOND R. M. et. al. (2012). A 61-million-person experiment in social influence and political mobilization. *Nature* 489(7415), 295–298.
- BORGNA, E. (2013). *Ruhun Yalnızlığı*. İstanbul: YKY.
- BÜYÜK, Ö. (2017). Benlik saygısı, yalnızlık ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişki. Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CAN, S. Y. (2020). Adölesanlarda sosyal medya kullanımının depresyon ve yalnızlığa etkisi. Master's thesis, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ÇİZMECİ, E. (2015). *Yeni Medya ve Serbest Zaman*. İletişim Çalışmaları, İstanbul: Derin Yayınları.
- DEMİR, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(2), 27-50.
- DOĞAN, U., & Karakaş, Y. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının yordayıcısı olarak yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57-71.
- ET, E. (2019). Sosyal medyanın üniversite öğrencilerinin içe kapanıklık ve yalnızlık düzeylerine etkisinin incelenmesi. Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KINAY, Ö. (2006). Canlandırma filmlerinde engelli karakter kullanımı: V. Propp’a göre “Kayıp Balık Nemo” filminin çözümlenmesi. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Tasarımı Anabilim Dalı, “Sinema Modern Mitoloji”.

- ÖZDEMİR, G. Ö. (2019). Film Anlatılarındaki Simülasyon Mekanlarının Mieke Bal'ın Açıkladığı Mekan Ögesi Çerçevesinde Jean Baudrillard'ın Simülasyon Kuramı ile Tartışması. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4-1.
- PAKSOY, H. (2014). Sema Kaygusuz'un hikâyelerinde modern insanın yalnızlığı. Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PITTMAN, M. and Reich, B. (2016). Social media and loneliness: why an Instagram picture may be worth more than a thousand Twitter words. *Computers in Human Behavior*, 62, 155-167.
- SEZER, F., İşgör, İ. Y., & Aktan, S. (2019). Yalnızlık ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. X. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi, 169.
- SEZGİN, A.A. (2018). Sinemada Tehlikenin Yeni Anlatı Dili: Sosyal Medya İçerikli Gerilim Filmleri. TRT Akademi. 3-5.
- ŞAFAK B., KAHRAMAN S. (2019). Sosyal Medya Kullanımının Yalnızlık ve Narsist Kişilik Özelliği Belirtileri ile İlgili İlişkinin İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)* 6,2.
- TUREL, O. and Cavagnaro, D. R. (2018). Effect of abstinence from social media on time perception: Differences between low-and at-risk for social media "addiction" groups. *Psychiatric Quarterly*, 1-11.
- TUTAR, Hasan. (2007). Katı Olan Her İş Sanallaşıyor veya İşgörenin Artan Yalnızlığı Üzerine: Kuramsal Bir Yaklaşım, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 9 (2).
- YALOM, I. D. (2016), Nietzsche Ağladığında. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- YELPAZE, İ. (2021). Ergenlerin problemleri sosyal medya kullanımlarında yalnızlığın yordayıcılığı: duyguları yönetme becerilerinin aracılık rolü. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- YÜKSEL, M. Y., Çini, A., & Yasak, B. (2020). Genç Yetişkinlerde Sosyal Medya Bağımlılığı, Yalnızlık ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 66-85.
- WILSON, K.; Fornasier, S., ve White, K. M. (2010). Psychological Predictors of Young Adults' Use of Social Networking Sites. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13 (2), 173-177.
- <https://www.researchgate.net/profile/Aziz-Coskun> (Erişim Tarihi:06.02.2022).
- <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/28390/2432.pdf?sequence=1> (Erişim tarihi:06.02.2022).